

رشد بورس و دلار در فروردین ماه جاری

به گزارش اقتصاد شرق؛ پرونده بازارهای دارایی در نخستین ماه از قرن جدید با رشد دسته‌جمعی قیمت در بازار دارایی‌ها بسته شد. در این ماه شاخص کل بورس تهران بیش از

۱۰ درصد افزایش ارتفاع داد و دلار و سکه نیز ۶ درصد گران‌تر معامله شدند. به این ترتیب بورس به برنده بازارهای سرمایه‌گذاری در فروردین ۱۴۰۱ بدل شد. تحلیلگران ارزی تداوم یافتن مذاکرات وین و انتشار خبرهای گوناگون از آن و تغییر فاز انتظارات جامعه به دلیل تداوم شرایط تورمی را مهم‌ترین دلیل افزایش قیمت فروردین‌ماه دلار و سکه می‌دانند. در تالار شیشه‌ای اما سطوح مناسب قیمت‌ها از منظر ارزش‌گذاری و همزمان پشتوانه‌های مناسب بنیادی موجب شد تا شاهد افزایش تقاضا برای سهام و خروج حقیقی‌ها از پناهگاه صندوق‌های سرمایه‌گذاری باشیم. در کنار آن نیز سیاستگذار دو گام مهم برای نجات بورس برداشت. در گام نخست نمایش مظنه‌های معاملاتی را برای سهامداران نامحدود کرد و در روزهای پایانی فروردین، دامنه نوسان سهام را یک درصد افزایش داد تا بر کارایی و جذابیت بازار سرمایه بیفزاید.

اولین‌ماه از قرن جدید به پایان رسید و پرونده بازار دارایی‌ها در این ماه با صدرنشینی بورس بسته شد. به این ترتیب در طول فروردین‌ماه شاخص کل بورس تهران به عنوان مهم‌ترین نماگر بازار سهام به میزان ۶/۱۰ درصد رشد کرد و به محدوده یک میلیون و ۵۱۲ هزار واحد رسید. این مهم در حالی رقم خورد که قیمت‌ها در دو بازار سکه و دلار حدود ۶ درصد افزایش یافت. به این ترتیب بازار سهام از رقبایش پیش افتاد و عنوان پربازده ترین بازار فروردین ماه را به خود اختصاص داد. رشد قیمت سهام عمدتاً به واسطه رشد قیمت در بازارهای جهانی و خوش‌بینی مردم به بهبود اوضاع در بازار سهام روی داد. مهم‌ترین رویدادی‌های ثبت‌شده در فروردین بورس ۱۴۰۱، افزایش یک درصدی دامنه نوسان، نامحدود شدن نمایش مظنه‌های معاملاتی، وضع عوارض برای صادرات زنجیره ارزش فولادی، پتروشیمی و سیمانی و در نهایت ارائه اطلاعات بیش از ۳۰۰ شرکت دولتی بر روی تارنمای کدال بود.

ماه اقبال به بورس

نخستین‌ماه از قرن جدید روز گذشته خاتمه یافت. در این روز میانگین وزنی قیمت‌ها در

بورس به میزان 05/0 درصد کاهش یافت. به دنبال این کاهش جزئی شاخص کل سهام که در روزهای پایانی فروردین موفق به گذر از سطح یک میلیون و 500 هزار واحدی شده بود، در محدوده یک میلیون و 512 هزار واحدی آرام گرفت. اینطور که به نظر می آید روند ایجاد شده در بورس که نخستین نشانه های آن در واپسین روزهای سال گذشته نمایان شد، همچنان ادامه دارد. این رشد در شرایطی شکل گرفت که انتظارات مختلف پیرامون برجام اعم از مثبت و منفی درمیان فعالان بازار سهام افزایش یافته بود و همین امر سبب شد تا در روزهای پایانی سال 1400 شاهد بهبود اوضاع معاملات در بازار سهام باشیم. البته اگر بخواهیم نگاهی دقیق تر به عوامل شکل دهنده به این وضعیت داشته باشیم باید مساله را اینطور مورد بررسی قرار دهیم که نگاه بازار به برجام به عنوان دیرپاترین عامل موثر در قیمت ها که توانسته در طول یک سال ونیم گذشته بازارها را تحت تاثیر قرار دهد تنها یک روی ماجرا بوده است.

مساله اصلی این است که به موازات برجام جنگ نفس گیر درگرفته میان روسیه و اوکراین که حالا به صحنه حمایت های مکرر ناتو از ولادیمیر زلنسکی بدل شده طی ماه های اخیر فشار صعودی قابل توجهی را به بازارهای جهانی وارد کرده و همین امر سبب شده تا از این جانب نیز شاهد شکل گیری یک عامل مثبت به نفع بازار سهام داخلی باشیم. در طول این مدت خطر متورم تر شدن اقتصاد بین الملل نیز وجود داشته و همچنان پشت سر خبرهای ناشی از جنگ در آمار اقتصادی خودنمایی می کند. مجموع این عوامل همگی به نفع بازار سهام است. عواملی از این دست بوده که سبب شده تا بازار سهام در طول یک ماه گذشته رشدی تقریباً پایدار را شاهد باشد و در میان بازارهای دارایی کشور به ثبت بیشترین بازدهی دست یابد. این در حالی است که در بیشتر ماه های سال قبل شاهد ثبت رکوردهایی دقیقاً برعکس رکورد یادشده بودیم. بر این اساس بازار سهام در شرایطی به عملکرد خود طی فروردین ماه خاتمه داده است که بازده آن به محدوده 61/10 درصد رسیده است. این رقم حکایت از آن دارد که شاخص توانسته از سطح یک میلیون و 367 هزار واحد تا سطح یک میلیون و 512 هزار واحد صعود کند. رقم یادشده در شرایطی به ثبت رسیده است که

به دلیل عملکرد ضعیف شاخص بورس در یک ساله اخیر کمتر کسی تصور می‌کرد که تنها در طول یک‌ماه میانگین وزنی بازار سهام تا این میزان تغییر مثبت داشته باشد. بازده بورس در سال گذشته تنها 4/6 درصد بوده است.

خروج سرمایه ها از پناهگاه؟

به جز این ارقام اما در فروردین ماه بورس، رخدادهای مهمی دیگری نیز روی داد. در این‌ماه صندوق‌های سرمایه‌گذاری قابل‌معامله، 1155 میلیارد تومان در این‌ماه خروج پول داشته‌اند. این دومین‌ماه متوالی است که در آن پول حقیقی‌ها از بازار سهام خارج می‌شود. چنین امری را می‌توان گواهی بر افزایش جذابیت بازار برای سرمایه‌گذاران حقیقی تلقی کرد؛ چراکه مشاهدات و بررسی آمار و ارقام موجود در بازار حکایت از آن دارد که بخشی از پول خارج شده از گردونه داد و ستدهای مستقیم سهام که طی رکود سنگین سال قبل روی داد، در حال بازگشت به فضای یادشده و خروج از صندوق‌های موردنظر است. گفتنی است در سال گذشته بخش مهمی از پول سرمایه‌گذاران حقیقی بازار به سبب تلاطم بیش از حد معاملات و نیاز به سرمایه‌گذاری در فضای امن‌تر به سمت این صندوق‌ها رفته بود.

فراز یک‌ماهه

همان‌طور که پیشتر اشاره شد بازار سهام در شرایطی آغاز شد که از یک‌سو جنگ در اوکراین رو به فزونی می‌گذاشت و از سوی دیگر اخبار متنوع و دیدگاه‌های گوناگون برجای بر بازار اثر می‌گذاشتند. این دو مساله سبب شد تا بازار در مواجهه با تعطیلات عید از سنت هر ساله وام بگیرد و عملکرد قابل قبول در فروردین سال جاری را به ثبت برساند. همان‌طور که در گزارش‌های پیشین نیز به آن اشاره شده بود فروردین‌ماه به‌خصوص دو هفته اول آن عموماً ماه خوبی برای بازارهای مالی است. همین امر سبب شد تا فعالان خرد و کلان بازار در طول این‌ماه با توجه به دو عامل یادشده عکس‌العمل خوبی به قیمت‌های سهام نشان دهند. یکی دیگر از دلایل افزایش تقاضا در این بود که فعالان بازار با توجه به افت شدید قیمت سهام در سال گذشته و تحول روی داده در بازارهای جهانی

فرض را بر این گذاشتند که آینده قیمت سهام می‌تواند بسیار متفاوت‌تر از شرایط کنونی باشد. داستان از این قرار است که جنگ یادشده سبب شده تا در بازارهای بین‌المللی بازار شایعات داغ شود و تحلیل‌های نجومی که گرما از آتش ترازنامه‌های متورم بانک‌های مرکزی می‌گیرند به ارقامی بسیار زیادی اشاره کنند.

برای مثال در ابتدای سال جاری به‌زعم بسیاری اصلاً بعید نبود که نفت بتواند از سقف قبلی خود در کانال 140 دلاری نیز بگذرد و قیمت سایر کامودیتی‌ها نیز به محدوده‌ای برسد که با بهای کنونی آنها فاصله زیادی دارد. در حال حاضر هیچ‌یک از این تحلیل‌ها تاکنون محقق نشده‌اند. به هر روی اگر بخواهیم دقیق‌تر مسائل روی داده در طول این یک‌ماه را بررسی کنیم، لازم است که ابتدا نیم‌نگاهی به برجام و اثر آن در بازار سهام داشته باشیم. می‌توان در ابتدا این‌طور گفت که بازار سهام نه فقط در طول دو سال گذشته بلکه در تمامی دهه‌های اخیر نگاهی دوگانه به امر تحریم و به‌خصوص مذاکره بر سر برنامه اتمی کشور داشته است. در طول این سال‌ها افزایش قیمت دلار در ابتدا سبب‌شده تا نمادهای کامودیتی‌محور بازار در ابتدا عموماً از بحران‌های سیاسی وارد بر پیکره اقتصاد، استقبال کنند.

دلیل این امر این است که ترکیب مهلک سیاست‌های سرکوب ارزی که در مواقع قبل از این وضعیت ایجاد می‌شد در عمل راه را برای افزایش سریع قیمت ارز یا به عبارتی افول تند و تیز ارزش ریال فراهم می‌کرد. به دنبال این امر سرمایه‌گذاران که در پی حفظ ارزش دارایی خود بودند به سمت دارایی‌هایی نظیر سهام یادشده هجوم می‌بردند. بازار برای این مدت منافع بلندمدت شرکت‌ها را که در اثر تحریم و هزینه‌های وارده با تهدید مواجه می‌شد، به نفع منافع کوتاه‌مدت سرمایه‌گذاران نادیده می‌گرفت. این در حالی است که در سال‌های اخیر این وضعیت یعنی خوش‌بینی به تغییر نرخ ارز به سبب دست به‌ماشه شدن بازارهای در انتظار برجام موقتاً کنار رفت و جای خود را به احتیاط روزافزون در نمادهای دلاری داد. با نزدیک شدن به پایان سال 1400 اما این انتظار بیش از یک ساله رخت بر بست و رشد قیمت‌های جهانی راه را برای افزایش تقاضا هموار کرد. مضاف بر آنکه نمادهای بانکی و

خودرویی و سایر سهامی که از توافقی تازه در صحنه مذاکرات اتمی همچنان قابلیت رقم خوردن داشت، استقبال کردند. به دنبال این امر نوعی دو دستگی در میان نمادهای بازار دیده شد که تازگی نداشت. پیشتر نیز با روی کارآمدن دولت حسن روحانی و امیدوار شدن مردم برای به ثمر نشستن مذاکرات قیمت سهام در نمادهای ریالی رشد قابل توجهی را شاهد بود، چراکه بازار انتظار داشت تا با حصول توافق میان ایران و قدرت های غربی راه برای سودآوری نمادهای مربوطه هموار شود.

دو قدم مثبت سازمان بورس

اما بازار سهام در یک ماهه گذشته به جز رشد قیمت در نمادهای بازار که به افزایش 6/10 درصدی شاخص کل بورس و رشد بیش از 15 درصدی نماگر هموزن انجامید، رویدادهای مهمی دیگری نیز رخ داد. نخست آنکه با شروع سال جدید سازمان بورس نشان داد که عزمی جدی برای بهبود اوضاع در بازار سرمایه دارد. در نخستین قدم سازمان یادشده مظنه قیمت های قابل مشاهده در معاملات سهام را که بر روی شرکت مدیریت فناوری بورس تهران قابل مشاهده بود از سه ردیف به 5 ردیف افزایش داد و در تارنمای معاملاتی کارگزاری ها نیز تعداد قابل مشاهده مظنه های قیمت را به شکل نامحدود در دسترس سهامداران قرار داد. این تغییر از سوی بسیاری از فعالان باسابقه بازار سهام به دیده مثبت نگریسته شد. به گفته بسیاری از کارشناسان بازار سرمایه این امر می توان ضمن افزایش شفافیت در بازار سهام دیدی دقیق تری به آن دسته از سرمایه گذارانی بدهد که می خواهند فرآیند عرضه و تقاضا در بازار را به نحوی دقیق تر مورد ارزیابی قرار دهند.

در روزهای بعد از این رویداد نیز روند تغییرات به قوت باقی بود تا جایی در روزهای بعد از آن یعنی دقیقا در روز بیست و نهم فروردین ماه نیز گام مثبت دیگری برداشته شد که همان شروع فرآیند باز شدن دامنه نوسان در گام های یک درصدی بود. اینطور که شنیده ها حکایت می کند قرار است تا دو شرکت بورس و فرابورس در گام های پی در پی و در صورتی که زمینه برای تداوم این کار مهیا باشد تا پایان سال دامنه نوسان را به مثبت و منفی 10 درصد

افزایش دهند. در صورتی که این اقدام به ثمر بنشیند می‌توان انتظار داشت که در ماه‌های پیش‌رو بر کارآیی بازار سهام در ایران افزوده شود، با این حال همچنان توجه به این نکته ضروری است که این اقدام نمی‌تواند جای برداشته شدن کامل دامنه‌نوسان و اتخاذ تدابیر کنترلی نظیر اعمال وقفه یا تنفس بر معاملات را بگیرد. با توجه به این مسائل بسیاری از کارشناسان و فعالان قدیمی بازار سهام بر این باور هستند تا زمانی که حجم مبنا به عنوان یک قانون ناکارآمد برداشته نشود نمی‌توان به طور کامل انتظار بهبود اوضاع در بازار را داشت چرا که همچنان تغییر احتمالی در میزان این عامل می‌تواند تمامی تغییرات مثبت ناشی از باز شدن دامنه‌نوسان را خنثی کند.

گام‌های متناقض دولت

اما از تحولات روی داده در فضای خود بازار که بگذریم؛ دو رخداد مهم سبب شد تا فعالان بازار سرمایه تحت تاثیر رفتار دولت قرار بگیرند. گام اول که بسیار مخرب بود اعلام ناگهانی تصویب وضع عوارض بر صادرات زنجیره ارزش محصولات فولادی، پتروشیمی و سیمان بود که موجب شد تا بازار سهام تنها در یک روز افتی بیش از 2 درصدی را پشت سر بگذارد. در این روز تعداد صفوف فروش بازار به یکباره و تحت تاثیر شوک وارده به حدود 80 درصد از کل نمادهای مجاز به داد و ستد بازار رسید. این در حالی است که در روز قبل از آن تنها 9 درصد از نمادهای بازار صف فروش بودند. بسیاری از تحلیلگران فعال در بازار اعتقاد دارند که افت روز یادشده بیش از آنکه ناشی از کاهش سود شرکت‌ها باشد، ناشی از عصبانیت و عدم اطمینانی است که سیاستگذار در این روز به بازار سهام وارد کرده است. به هر روی به رغم آنکه اثرات منفی این تصمیم در روزهای بعد کمرنگ شد اما به نظر می‌آید که نااطمینانی در بازار سرمایه همچنان ادامه دار و تقویت شده باشد.

در روزهای پایانی ماه گذشته یک رویداد دیگر نیز روی داد که به واسطه اهمیت تارنمای کدال در میان سرمایه‌گذاران و فعالان بازار بیشتر در میان این قشر از جامعه نمود داشت. انتشار صورت‌های مالی بیش از 300 شرکت دولتی به عنوان یک اقدام شجاعانه وزارت

اقتصاد نشان داد که دولت فعلی هرچند در برخی از زمینه‌ها نتوانسته انتظارات تحلیلگران و کارشناسان اقتصادی را برآورده کند، با این وجود به‌خوبی عزم خود را جزم کرده تا شفافیت در شرکت‌های دولتی به‌عنوان یکی از بحث‌برانگیزترین بخش‌های اقتصاد کشور را افزایش دهد؛ شرکت‌هایی که عموماً زیانده هستند و در شرایط کسری بودجه به‌جز تلف کردن بیت‌المال راه به‌جایی نمی‌برند.

منبع: دنیای اقتصاد